

Etický kodex psychologa HZS ČR

Psychologové jsou zodpovědní za rozvoj své teoretické a praktické znalosti lidského chování a prožívání a za užití těchto znalostí k celkovému prospěchu jedince, organizace a společnosti. Jsou povinni respektovat a chránit základní lidská práva a svobodu projevu a práva na informace v oblasti výzkumu, vzdělávání a publikační činnosti. Podporují také veřejnost ve vytváření informovaných názorů a rozhodnutí týkajících se lidského chování a prožívání. Za těmito účely vykovávají mnoho rolí, jsou diagnostiky, terapeuti, poradci, krizovými interventy, vědeckými pracovníky nebo školiteli. Tento etický kodex stanoví obecné zásady a normy, na kterých psychologové budují svoji teoretickou i praktickou činnost.

1. Obecné zásady práce psychologa

Při poskytování služeb psycholog postupuje v souladu s platnými právními předpisy a interními akty řízení. Přijímá odpovědnost za následky svých činů a vyvíjí úsilí k vhodnému používání svých služeb. Ve všech oblastech psychologické činnosti si psycholog uvědomuje, že nese zejména výraznou sociální zodpovědnost, protože jeho doporučení a profesionální činnost mohou zásadně měnit životy jiných.

Vždy si předem vyjasní se všemi zainteresovanými osobami a činiteli, co očekávají od zadaného úkolu, jak se budou podílet na psychologických zjištěních a jak je budou využívat. Snaží se vyvarovat vztahů, které mohou omezit objektivitu získaných údajů nebo vyvolat konflikt zájmů. Zasahování do prostředí, ve kterém se údaje zjišťují, má být minimální. Psycholog musí zachovávat vůči jakýmkoliv vlivům resistenci a neutrální postoj.

Psycholog vždy akceptuje rozdíly mezi lidmi, které mohou být spojeny s věkem, pohlavím, socioekonomickým a etnickým pozadím. Pokud je potřebné, získá trénink, zkušenost nebo radu, jak zabezpečit kvalifikované služby vztahující se ke zmíněným osobám.

Primárním závazkem psychologa po dobu psychologické činnosti je respektování důvěrnosti informací získaných od osob zapojených do této činnosti. Odhalování takovýchto informací je možné jen se souhlasem příslušné osoby nebo jejího zákonného zástupce, s výjimkou takových mimořádných případů, kdy hrozí bezprostřední ohrožení osoby nebo jiných osob. Princip důvěrnosti není konvencí, která by psychologovi umožňovala porušovat platné právní normy (např. ohlašovací povinnost).

Informace získaná v klinických nebo poradenských vztazích je rozebírána jen za profesionálními účely a jen s osobami jednoznačně spojenými s případem. Při nutnosti zveřejňování informace bez předchozího souhlasu psycholog adekvátně znemožní její identifikaci. Psycholog činí opatření zajišťující důvěrnost ve způsobu ukládání dokumentace a veškeré manipulace s ní.

2. Jednání psychologa s klientem

Psycholog plně informuje klienta o cíli a povaze hodnotícího, terapeutického nebo tréninkového postupu. Při vývoji, publikování a zejména využívání psychologických diagnostických technik, ale i technik výcvikových a terapeutických, psycholog dbá na prospěch klienta a jeho zájmy.

Je si neustále vědom potenciálně vlivného postavení vůči klientům, a proto se vyvaruje zneužívání důvěry a závislosti v obou směrech. Sexuální intimnosti s klienty jsou považovány za neetické. Pokud psycholog souhlasí s poskytováním služeb klientovi na žádost nějakého třetího účastníka, přebírá plnou zodpovědnost i za vyjasnění povahy vztahu účastníků, kterých se to týká.

Psycholog ukončí klinický nebo poradenský vztah po vzájemné dohodě nebo pouze v takovém případě, kdy podobný úkon klienta nepoškodí.

3. Zásady diagnostické činnosti

Psycholog ovládá psychologické diagnostické metody a dokáže provádět jejich volbu kvalifikovaně a na základě předchozí formulace psychologického (diagnostického) problému.

Pokud psycholog poskytuje psychologickou zprávu, pak je povinen dbát na to, aby v ní nebyly nepodložené hypotézy, aby zpráva byla výstižná a nikoliv simplifikující.

Dbá na to, aby psychodiagnostické pomůcky nebyly užívány neoprávněnými osobami. Stejně tak si je psycholog vědom, že jakékoli rozmnožování nebo kopírování psychodiagnostických testů a metod je bez písemného souhlasu vydavatelů s autorskými právy trestné.

Vždy respektuje právo klienta být seznámen s výsledky, interpretacemi a základními informacemi závěrů a doporučení, a činí tak pro klienta srozumitelným způsobem.

4. Zásady výzkumné a publikační činnosti

Psycholog, který jakoukoliv formou prezentuje psychologickou vědu, dbá na úplnost a přesnost prezentací, vyhýbá se senzací, zveličování nebo povrchnosti. Při plánování a přípravě výzkumu psycholog zodpovědně zváží jeho etickou přijatelnost. Prvotním etickým zájmem psychologa (výzkumníka) je zvážit, jakým rizikům bude vystaven účastník nebo účastníci výzkumu.

Metodologické požadavky nějakého výzkumu mohou vyžadovat utajení nebo nepřesné informování účastníků. Psycholog nese odpovědnost za rozhodnutí, zda použije takové techniky a zda je to oprávněné z hlediska budoucí vědecké, vzdělávací nebo aplikační hodnoty. Musí vždy zvážit, zda použití alternativních postupů, které nepoužívají zatajení nebo nepřesné informování, nejsou dostačující nebo vhodnější. Pokud použije metodu obsahující nepřesné informování a zatajování, musí současně zabezpečit, aby se účastníkům poskytlo postačující vysvětlení ihned, jak je to možné.

Psycholog respektuje svobodu jedince odmítnout účast na výzkumu nebo z něj odejít v kterémkoli čase. Pokud existují rizika fyzického nepohodlí, je nutné o tom v předstihu účastníka informovat. Výzkumné postupy, které by byly jen pravděpodobně zapříčinily vážnou nebo trvalou škodu účastníkovi či snížení jeho důstojnosti, nesmí být použity.

5. Jednání psychologa v pracovních vztazích

Psycholog, který vykonává supervizní činnost, přijímá závazek podporovat a rozvíjet další profesionální růst takových jedinců. Takový psycholog nese odpovědnost za úroveň práce vedených psychologů a pomocného personálu.

Pokud se psycholog dozví o porušování etiky jiným kolegou psychologem, který takové činnosti nezanedbá ani po opakovaném vyzvání, obrátí se na psychologické pracoviště MV-GŘ HZS ČR. V případě, že požadavky nějakého orgánu, organizace nebo nadřízeného vyžadují od psychologa, aby porušil etické principy, je psycholog povinen vyjasnit povahu konfliktu mezi požadavky a těmito principy. Informuje o tom všechny účastníky, především pak o své etické zodpovědnosti, a vykoná přiměřené kroky. Garantem i arbitrem v těchto případech je opět psychologické pracoviště MV-GŘ HZS ČR, ve vhodných případech spolupracující s etickou a stavovskou komisí Českomoravské psychologické společnosti.

Při nerespektování zásad obsažených v tomto kodexu se psycholog vystavuje nebezpečí kázeňských trestů dle platných právních předpisů upravujících pracovněprávní vztahy v oblasti porušování pracovní kázně a disciplíny.

Při jakékoliv aktivitě na veřejnosti dbá psycholog dobrého jména oboru, který reprezentuje, stejně tak jako HZS ČR. Přijetí funkce psychologa současně znamená, že se psycholog identifikuje se základním zaměřením a principy HZS ČR.